

Zas Latweeschu draugs.

1844. 24. August.

34ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Pehterburgēs. Augsti zeenigs Keisers schebligā prahā dewis sinnah, ka winnam ne pati hōht, ka tee puffed stauka saldatt un un teropzi hri pa sawu wakkas laiku, jeb winnu seewas, dsihwo kroggōs par krogd sineekeem.

29tā Zuhni noslihte Diewa, uppē weens Rihges birgeris zaur to, ka winsch eel fch laiwās bija schuhpojee's un fchi apgahsahs.

Is Zalgawas. Liffahs Schihds Stā August ar masu laiwīnu pahzeltaes pahr uppi, jo straume arri tur to tiltu ohtu reisi bija ispohtijuse; laiwa tikke us dsihta us strīkēli un apgahsahs. Zehljās gan isglahbahs, bet Schihds noslihte. — Zas falmneeks Steiner no Rihwes = muishas fuhcija Zuhli-mehnefi weenu laiwu, ar labbibu peekrautu, no Zalgawas us Rihgu. Winna pascha brahlis lihds ar kalpu bija wirfū. Straume fagrahbe laiwu un to lihds ar abbeem wihtreem eed sinne juh rā. Bet woi winni tur noslihtuschī, jeb kautkur pee mallas tikfuschī, to wehl lihds fcho stundu ne sinn. Arri pahr to laiwu wehl ne sinn, fur pa likke, fur ne.

Is Lihbekes pilsfehčas, Wahzsemme. Tur 9tā August ar uggunsfuggi pahr juhru no Pehterburgēs atnahzeweens no Heffen = Kaffeles printfcha pawaddoneem, kas winna un tabs leelwirstenes Aleksandras Nikolajewnes masa dehlika' lihēli pawaddija fchurp, no kurrenes to weddihs tanni kappu weetā, fur jau printfcha tehwu tehwi un zitti kuhwi raddi paglabbati.

Is Kopenbahgenes, Dahnu Lahnina pilsfehčas. Stā August tur no Pehterburgēs pahr juhru ar leelu uggunsfuggi atnahze tas Heffen = Kaffeles prinzis Fridriks, un tuhlin dewahs us Lahnina dahrsa = pilli Scharlottenlund. Prinzis tohti noskummis pahr tahm leelahm behdahm, fo Deews winnam usfuhcijis. Bet arri wiffa Wahz' semme lihds ar winnu behdahsahs, jo wairak, jo skaidraki dabbuja sinnah, zif augsti ta nelaika leelwirstene Wahzeeschus irr zeenijuse, furru widdū winna us preefchu buhtu dsihwojuse.

Is Spanteru semmes. Ne atrohahs pasaulē zitta semme, fur laudis tik kuhtri buhtu, kā Spanteru semmē. Kad winneem wehl bads naw, tad ne strahda wis. To taggad no jauna aplezina weens Eulenderu reismannis,

Burnes wahrda, kas mums ne fenn no turrenes rakstija tā: »Atnahjis Wittorias pilsfehtā, ohtrā deenā gabju kurneeka bohde. Brihnojohs to atrast tufschu; selli un burschi gulleja faldā meedsinā faulgohsi, un meisters pats stahweja pee eelas ohtras mallas, ar zittu boh dneeku farunnadamees un gresnodamees eetinnahs, kā jau Spahniers, fawā faplehtā manteli. Es winnam peestahjohs, un luhdsu, lai preeksch man tsifohht pahri sabbaka. Meisters bahse rohku keschā, iswille ahdas mazzinu, pahrluhkoja, zil naudas tur wehl effohht eefschā, un gan lihds 30 kappeikus atraddis, fawille mazzinu atkal kohpā, eebahse atpakkat keschā, un man ne ar puss-plehstu wahrdinu ne atbildeja. Es winnu ohtru reisi usrunnaju, tad tik atbildeja: »Es ne strahdaju.« — Es jautaju: »Kapehs ne?« — »Man wehl naudas!« tā winsch teize. Es winnam precti: »Ak! tik mas wehrdinu ilgi ne pastahwehs!« — Bet winsch itt kā man apfmeedams fazzija: »Kursch zilweks gan jau to nahkamu rihtu paredsejis! Nahjeet pehs pahri deenahm atkal schurp; warr buht, ka es tad to darbu usnemfchohs!«

Reds', ko pateefiga miblestiba eefpehj!

(Saktama pufse.)

Preeksch kahdeem 650 gaddeem pahr Wahjsemmi waldbija Keisers, ko nosauze Friedrich tas pirmajs, ar uswahrdu Sarkanbahrsda. Schis usnehme tizzibas deht karru prett Turkeem un gribbeja teem atneimt to swehtu semmi, kur muhsu mihlajs Pestitajs zittkahr dshwoja, mahzija, zeete un pee krussta kohka nomfere. Katram tahdam karrawihram, kas schinni kora gabje, bija krussta us plegzeem, un wisseem karrogeem arri bija krussti eefschuht. Winni tolaik' dohmaja, ka tas effohht swehts un Deewam labbi patshkams darbs, ka winni to swehtu semmi ne tizzigeem no naggeem raujohht ahra. Dauds leeli fungi un brangi karrotaji wairs, ne atnahje atpakkat no scha karra, jo tee bija krittuschy un tikke aprakti tur tanni swehtā semmē. Weens no scheem brangeem karrotajeem un Keisera mihleem draugeem bija tas leelkungs Konrad no Seichtwangen. Schis reis tikke stipri eewainohhts kauschanas laukā, un Keiseris to tad likke nest fawā paschā telti un tur kohpt un ahrtsteh, kā un zil ween spehdami, jo Keiseris jau ne gribbeja tahdu wihru paspehleht, kas jau dauds bij' winnejis nettzigus Turkus un winnam zaur to lohti mihlsch palizzis. Bet flimmajs pats pee fewis jau nomannija, ka wairs ne warefchoht wis winnu glahht un radeht us Keiseru tā fazzija: »Augst-zeenigs kungs un walbineeks! Patezohs jums par juhfu leelu mihlestibu, ar ko par manni nehpejetees, bet — nahwei peederr fawa teefa, un winna man jau speeschahs wirtsu, ne aisturrama. Bet ja juhs tomehr man kahdu preeku gribbetu darriht nahwes stundinā, tad tas buhtu ras, ka juhs apnehtohs gabdabt pahr manneem diweem nepeaugfcheem dehleem, kas man tē lihds nahkuschy, jau pee laika mahzitees, kā Deewam par gohdu un tehwa semmei par labbu ja-zihnahs un ja-mirsi!«

Keisers usfkattija tohs abbus brangus sehnuē, kas zellōs us tehwa mirfchanas gultu bij' usmettuschees raudadami, un fazzija: »Es gabdoschu pahr taweem deh-

leem, itt kâ pahŕ faweem paſcheem! Un ja buhtu waijadſigs, tad ſawu paſchu dſihwibu winna deht netaupſchu, kâ tu ſawu dſihwibu ne effi taupijſ mannis deht!“

Leelkungs Konrads nu nomirre un Keiſers arri turreja, fo bija ſohlijs. Wiaſch tohs ſawa drauga abbus dehlus nodewe kaſdam uſtiſjamam un gudram kerra-leelkungan, kam ſchohs bij' audſinabt par labbeem un kreeteem kerra-wihreem un derringeem zilwekeem. Kad Keiſers pats bija lehgeri, tad ſcheem ſehnehm waijadſeja weenu-mehr pee winna paſcha buht klaht, bet kad winſch atkal iſgahje us kauſchanohs, tad tohs atſtabje lehgeri un lifke tē tohs labbi apſargahje, jo winnam ſchſitte, ka tee tē itten drohſchi un bes wiſſahm behdahm warroht buht, ne kâpee winna, kad winſch allasch tohs bailſigakos darbus pats uſnahme. — Kahdu-deen' winſch itt preezijs atkal pahrnahje lehgeri, jo bija winnam kerojoht labbi laimejees eenaidneeku atkal uſwarreht, bet, wai Deewin! kâ winſch fatrukhahje, kad wehſtneſchi no lehgera ſtreshje pretti un winnam teije, ka pa to ſtarpu, kamehr winſch kerra laukâ eenaidneekus uſwarrehts, ſchis no ohras puffes effoht lehgerim uſkrittis un to iſlaupijſ tã, ka arri tee diwi ſehni, lihdſ ar ſawu audſinataju wairſ ne effoht atrohnami! — Pahŕ wiſſu to zittu ſchadi Keiſeram firde tã ne ſahpeja, kâ pahŕ teem diweem puſſcheem. Wiaſch gan tublin dſinnahs teem paſſat, bet jau bij' pa wehlu; un kad nu wiſſzaur paſſat meſleja pehje teem ſudduſcheem, tad lehgeri uſgahje to jauneklu fargu un audſinataju nomirruſchu, kaſ laſkam bij' pretti turrejees eenaidneekam, un tadeht tizjis nokauts. Us to nu Keiſeram prahtã ſchahwahs, ka eenaidneeki laſkam buhſchoht tohs behrnus paehmuſchi par zeetunneekem. Un tã arri bija. Jo atnahje pee winna diwi wehſtneeki no Turku ſultana Mahmuda, kaſ ſchahdu ſinnu atneffe: tee diwi jaunekli gan effoht pee winna waldineeka zeetumã, bet taſ tohs ſchim atkal dohſchoht atpaſſat, ja tik ſchis tublin eefchoht abra no winna ſemmes un walſſe, un no taſ uſwarretas weetas, kâ arri to laupſjumu ardohſchoht. Bet ja Keiſers tã ne gribohs darriht, tad winſch, proht: Mahmuds, ar abbeem teem ſehnehm buhſchoht atpaſſat eet us ſawu ſtipru pilli juhmalla; un jebſchu nu ſchi pills gan effoht tahda, fo ne kaſ ne warroht uſwarreht, tad raſſchu winſch tohs diwus ſehnus us weetas buhſchoht nokaut, kad tik Keiſers ween luhkoſchoht ar ſawu kerra-ſpehka to pilli kaut kâ aiſtikt. Ta deht nu, ja winſch ne griboht tã darriht, kâ ſchis taggad to ſinnu dohdoht, tad lai ne maſ wairſ ne zerroht tohs ſehnus atpaſſat dabbuht.

Jebſchu ſchi walloda Keiſeram gan lohti ſahpeja firde, tad tomehr winſch jo wairal duſmigs palifke us Turkeem un winſch teem ſubtiteem atbildeja tã: »Salkaſt ſawam waldineekam, ka es winna padohmu ne peehemmu wiſ, jo taſ mannam Keiſerikam gohdam irr pretti, tohs behrnus tahdã wiſſe atſwabbinahje. Deewſ mannim gan rahdihs zittu zellu, pa kurreu man kerra-wihrom un Keiſeram peekrittichs, winnus iſglahje; bet ja juhſu waldineekam ſawa dſihwiba irr mihta, un ja winſch ſawu galwu grihb parurreht us rumpja, tad lai winſch tohs behrnus leek meera.«

Ar ſchahdu ſinnu winſch tohs ſubtitus atlaide. Mahmuds nu darrija, kâ bij' ſohlijs, winſch ar abbeem teem behrneem dewahs us to zeetu pilli juhmalla, fo par ne-uſwarrejama weetu turreja. Un bija arri ſtipri weeta. Ta weeta, kur pa ſemmes zellu warreja pee-eet, bij' ittin ſchaurſ dambis, fo litten weeglt warreja aiſſtab,

weht, jo tohs tistus wiffur weenâ azzu, mirkli warreja noahrdiht un juhras puffè bija apwalnohrs paqalms, pilns ar plehfigeem swehreem, kas par stipreem un breefmigeem waktneekem tē bija likti. Schē nu Mahmuds gribbeja noffattih, ko gan tas Wahju Keisers wehl buhfschoht darriht. Wiusch labbi sinnaja, kahds warrens un drohfschs tas Wahju Keisers bija un tadeht tik ween wehl palahwahs, ka tas winnu waldischoht, ko schis bij winnam wehstijis pah teem diweem behrneem. Lihds schim Mahmuds tohs abbus sehnus glabbaja stiprâ zeetumâ un taht no sewim noht, bet tē schim, weentuka weetâ tee winnam bij' arween ruhwmâ un wiusch tohs jo deenas wairak ee mihtoja. Gesahkmâ gan tee behrni bij' tahdi nobehdajufchees, un ihpafchi tas winneem bij' dikti pee firds kehrees, ka winnu mahzitajs un audsinatajs bij' gallu dabbujis, bet driht tee fanehmahs, mannidami, ka winni eenaidneekem leelâ wehrtibâ stahweja, un wairak pazeete, dohmadami, ka winni jau effoht tahdi paschi kareas wihri, kâ zitti. Tadeht tee apnehmahs, kâ pateesi kareawihri sawas behdas pazeest, kamehr winnu tehwa draugom, tam Keiseram isdohfschotees winnus ispestiht. Winni ne mas wairs ne kuhdsejahs, bet weens ohtu eedrohfschinaja, un arri to eenaidneeki no winneem ne warreja ispeest, ka winni ar kahdu wahrdinu luhgohs, lai winnus drufjin lehnaki turretu. Kad winni nu us to zeetu pilli juhrmallâ bij' aiswesti, tad Mahmuds likte winneem tahs kehdes nonemt un sew preekschâ west. Tē wiusch teem ar bahrgem wahrdeem stahstija, kâ ja schee, jeb winnu Keisers drufjin kâ tik luhfoschoht us to, ka schee teek wallâ, tad scheem us weetas gals buhfschoht flahr. Wiusch teem arri peeteize, us kahdu wihsi wiusch Keiseram fohlijis, fchohs laist wallâ un tad fchohs flubbinaja, loi sawam Keiseram grahmatu rakstoh, gaujschi luhgdami, kaut jel wiusch tâ darritu, kâ schis gribboht un tâ, peh; sawas fohstifchans, fchohs no zeetuma ispestitu. Bet tee sehni ne baldijahs wis no winna draudeem un pastahwigi leedse arri to grahmatu rakstih; tas wezzakajs sehnus winnam wehl tâ atbildeja:

»Jo muhsu Keisers pareisi darra, ka wiusch ne darra peh; sawas nekaunigas gribbeschanas; wiusch gan itt labbi sinn, ko wiusch no mums warr zerreht, un ka meh; tâ pat effam gattawi preeksch to swehtu leetu sawu dsihwibu un swabbadibu no-doh, kâ muhsu tehws irr darrijis.«

Mahmuds nu nehmahs winnus stipri draudeht, un stahstija, kâ wiusch tohs breefmigi buhs mohziht lihds nahwei. Bet tee sehni ffattijahs winnam teescham azjis eekschâ un tad tas jaunais tâ fazzija:

»Meh; temi turrejam par tahdu eenaidneeku, kam gohda prahs un kas gohdu mihle. Tahds buhdams, tu tok ne warrî un arri ne drihfti mums tahdu kaunu darriht. Woi tad tu nu preeksch mums tâ pasemmosees, ka mums buhtu ja-tiz; tu effoht kaunaks, ne kâ kahds plehfigs swehrs?«

(Weidsama puffe nahfoschâ lappâ.)

Lihds 23. August pee Rihges irr atnahkufchi 1112 kuggi un aisbraukufchi 988.

Widm drikkcht. No Widsemmes General-gubbernementes ruffes: Dr. C. E. Napierky.